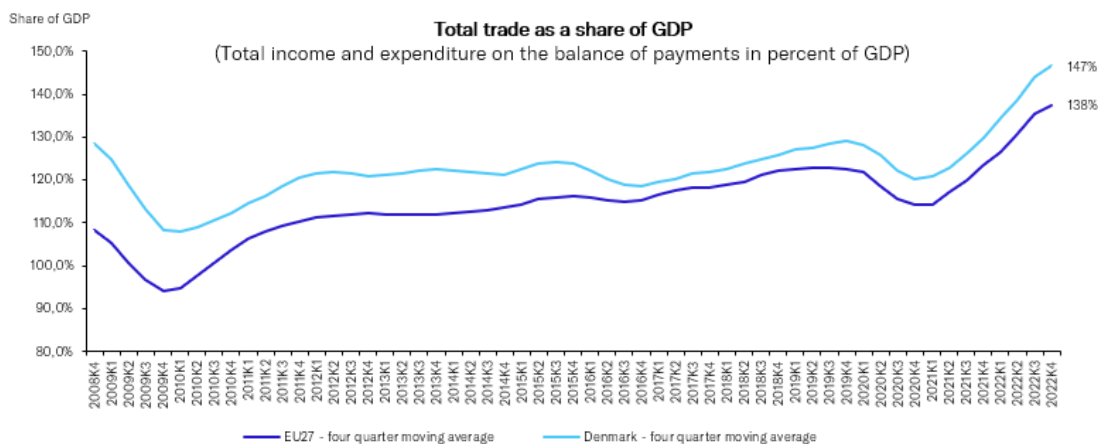

27. februar 2024

Høring vedrørende økonomisk diplomati og globaliseringsstrategi.

Generelle bemærkninger

Det er helt centralt, at man fra dansk side finder den rette balance mellem på den ene side den sikkerhedsliggørelse og regionalisering af den globale økonomi, som den geopolitiske situation har gjort nødvendig, og på den anden side den frihandel, der har været og er afgørende for en lille åben økonomi som den danske. På trods af de aktuelle tendenser i retning af mere sikkerhedsliggørelse og regionalisering af globale handelsstrømme, er der ikke tegn på, at Danmark handler mindre med verden – tværtimod. I 2023 lå Danmarks samlede udenrigshandel (eksport, import og formueindkomst til og fra udlandet) på ca. 150 pct. af BNP, hvilket var en historisk rekord. Se udviklingen frem til 2022 for Danmarks udenrigshandel i grafen nedenfor (kilde: Eurostat):

Danmark og danske virksomheder er således en dybt integreret del af verdensøkonomien. Det skal vi også være i fremtiden, selvom vi skal sikre de kritiske områder bedre. For at det kan lykkes, skal den politiske analyse, viljen til at handle og ressourcerne være på plads. Danske virksomheders eksport, internationalisering og generelle integration i verdensøkonomien er et vigtigt fundament for dansk vækst og beskæftigelse. Der er i Danmark næsten 800.000 danske jobs, der er afhængig af eksport til omverdenen. Dansk Erhverv er rigtigt glad for, at regeringen korrekt forholder sig aktivt til den geopolitiske situation og samtidigt går på to ben – beskyttelse af det kritiske og fastholdelse af global samhandel. Det er netop denne balance der er brug for. Fokus på at opretholde det multilaterale samarbejde er også vigtigt, og Dansk Erhverv hilser det varmt velkommen, at regeringen fokuserer på det som vi i Danmark er gode til – vores styrkepositioner.

Dansk Erhverv bifalder ligeledes det forstærkede fokus på det enorme potentiale i den grønne omstilling og sundhed. Her ligger mange danske virksomheder i det absolutte førerfelt globalt set med meget skarpe og fremtidsorienterede forretningsmodeller. Dansk Erhverv er samtidig helt enig i, at forsyningskæderne og afhængighederne på dette område skal mindskes, og hvorfor diversificering må blive en central løsning på den udfordring.

Der bør prioriteres langsigtet, sektorfaglig rådgivning og interessevaretagelse på relevante eksportmarkeder med direkte værdi for danske virksomheder. Sekretariat for myndigheds-samarbejde i Udenrigsministeriet, hvis arbejde vil supplere, og i værste fald overlapse, med arbejdet i fagministeriers styrelser, og kontor for geopolitik skaber mindre direkte værdi for virksomhederne. Der bør fokuseres på dybe, langvarige, faglige myndighedssamarbejder i de eksisterende partnerskabslande, frem for at udvide til nye lande, særligt hvis dette er for en kort periode. Størrelsen af puljer og mængden af separate puljer bør overvejes, så midlerne bruges med effektivt. Det skal således undgås, at en stor andel af midlerne i små puljer går til administration af puljerne.

EU er (med godt engagement fra Danmark) ved at blive en global regelsætter for en ”ansvarlig, reguleret og fair teknologisk udvikling med respekt for grundlæggende rettigheder og demokrati”. Det er vigtigt, men vi skal huske også at sikre nogle basale rammevilkår for erhvervslivet, der bidrager til, at vi ikke kun har reglerne, men også innovationskraften til at sikre og udvikle vores konkurrencedygtighed.

Danmark er en lille åben økonomi, som i høj grad lever af, hvad vi kan sælge af varer og tjenester til verden udenfor, hvor markedsadgangen for mange danske virksomheder desværre rigtig mange steder er under pres. Vi står i Dansk Erhverv klar til at yde al den sparring og levere al det input til regeringen, som der måtte være brug for med henblik på at få lagt det rigtige snit i forhold til de økonomiske rammer for fremtidens danske økonomiske diplomati og internationale udsyn.

Specifikke bemærkninger

Afsnit: Det ”globale syd” med særligt fokus på lande i Afrika og nye alliancer som strategisk nødvendighed og mulighed

Dansk Erhverv anbefaler at bruge danske virksomheders sourcing som udviklingspolitisk løftestang for det afrikanske kontinent. Såfremt blot ganske få procentpoint af danske virksomheders sourcing i eksempelvis Kina flyttes til Afrika, vil det medføre et større milliardbeløb til udvikling af den private sektor i de pågældende afrikanske lande med afledte effekter for den økonomiske vækst og jobskabelsen i landene. Danske virksomheder importerer kun varer årligt for omkring 10 mia. kr. fra hele Afrika, mens den danske vareimport fra Kina til sammenligning lå på 82 mia. kr. i 2022.

Dette er tankevækkende også i lyset af, at Danmark importerede globalt for 338 mia. kr. i 2022 af de 20 varegrupper, som Danmark importerede mest af fra Afrika i samme år. Dvs. de afrikanske leverandørers markedsandel i Danmark er under 1 pct. på de 20 varegrupper, som de faktisk er bedst til at eksportere til Danmark. Hvis ganske få procentpoint af danske virksomheders globale sourcing derfor flyttes fra Asien til Afrika, vil det hurtigt kunne mærkes lokalt i Afrika.

Side 5: [nuværende tekst]: ”Aktører som Kina og Rusland har set mulighederne i afrikanske lande og på forskellig vis øget deres engagement. I mange afrikanske landes øjne stiller EU imidlertid ikke op med samme beredvillighed. Danmark skal være til stede i verden og opdyrke og udvikle flere ligeværdige partnerskaber med udgangspunkt i fælles interesser og danske kompetencer.” [indsæt]: Forudsætningen for at styrke ligeværdige partnerskaber er at inddrage afrikanske partnere i processer og beslutninger i langt højere grad, end det gøres i dag. Det betyder, at flere ressourcer, penge og beslutningskraft skal deles med og målrettes nationale og lokale aktører. Ligeværdighed i partnerskaber vil ikke bare øge afrikanske aktørers medbestemmelse og ejerskab i kampen mod klimaforandringerne og ulighed, men kan styrke fred, økonomisk udvikling og stabilisering i kriseramte kontekster.

Side 5: [nuværende tekst]: ”Finansielle instrumenter udgør et andet konkurrenceparameter, der kan tiltrække relevante aktører og åbne døre. Statens finansieringsinstitutioner (herunder EIFO og IFU) har finansieringsløsninger; kendskab til lokale finansielle markeder og et relevant netværk f.eks. med lokale købere og investorer, og derfor er de vigtige strategiske partnere, som kan – og skal – understøtte og styrke danske kommercielle indsatser.” [indsæt]: Civilsamfundet bør indtænkes i denne proces, da nødhjælps- og udviklingsorganisationer har afgørende kontekst-specifik viden, et stærkt netværk og lokale partnere, hvilket er en forudsætning for at sikre, at investeringerne rammer rigtigt.

Side 5: [nuværende tekst]: ”Via økonomisk diplomati ude med repræsentationer på de vigtige eksportmarkeder, strategiske grønne partnerskaber.” [indsæt]: og med et styrket samarbejde med civilsamfundet, kan de statslige finansieringsinstitutioner sammen løfte de danske styrkepositioner og understøtte danske virksomheders internationalisering. Statens finansieringsinstrumenter skal understøtte samspillet mellem repræsentationernes politiske virke, den kommercielle rådgivning, samt den tekniske rådgivning fx i regi af det strategiske sektorsamarbejde (SSC).

Om den danske udviklingsbistand i øvrigt

Den danske sektor inden for biosolutions kan levere løsninger, der kan bidrage til bæredygtighed og fødevarerforsyningsikkerhed, gennem lokal produktion i Afrika. Eksempler herpå er alternative proteiner produceret med fermenteringsteknologi i tanke, som kræver mindre areal og mindre brug af vand. Danske Unibio kan med gasfermentering producere protein til foder og fødevarer. Det kan også være bakteriekulturer fra Chr. Hansen, som kan forlænge holdbarheden på fødevarer som yoghurt og brød. Eller Algicel som kan levere omega3 fedtsyre ingredienser til foder, fødevarer, og kosmetik.

Offentligt-private partnerskabsprojekter, som på længere sigt kan leve videre udelukkende på kommercielle vilkår, er også interessante for biosolutions. Her vil det fx være relevant at se på kapacitetsopbygning på lokalt plan, herunder skabe forståelse for brugen af løsningerne, samt ’gøde’ rammevilkårene lokalt for import.

Landbrugets produktivitet i Afrika er stadig meget lav. Mikrobielle biosolutions indenfor landbrugssektoren (BioAg) kan bl.a. hjælpe med at styrke afgrøderne og øge deres udbytte med mellem 3-7% (Novozymes’ løsninger Jumpstart og Optimize). ’More output with the same input’. F.eks. har Novozymes tidligere indgået et P4G-partnerskab, hvor der blev udviklet en ny kikse-opskrift, der med et højt proteinindhold kan være med til at styrke fødevarer-sikkerheden for udsatte befolkningsgrupper i flygtningelejre og fattige byområder. Opskriften blev udviklet i partnerskabet mellem bl.a. Folkekirkens Nødhjælp, Arla Foods Ingrediens og Novozymes og understøtter FN’s verdensmål 2.

Skifter vi fokus til finansielle instrumenter, der udgør et stærkt konkurrenceparameter, og samtidig kan stille sikkerhed overfor danske virksomheder, er stats- og lånegarantier noget, der efterspørges i høj grad.

Den danske udviklingsbistand benyttes blandt andet – om end i mindre grad – på denne måde, og har potentiale til at løfte mængden af danske erhvervsengagementer på det afrikanske kontinent. Udover den danske udviklingsbistand, faciliteres kommercielle og ikke-kommercielle partnerskaber, med en bæredygtig exit-strategi for øje, af blandt andet Danida Green Business Partnerships. Dette er et program Dansk Erhverv ser stort potentiale i for at

understøtte danske virksomheders internationalisering (sekundært) og (primært) økonomisk diplomati og ligeværdige partnerskaber. Særligt når det er lokalt efterspurgt løsninger.

Virkeligheden er den, at det for mange af vores medlemmer – og et bredt udsnit af det danske erhvervsliv – ikke er attraktivt at tænke i retning af Afrika, fordi det involverer for mange risici. Statsgarantier gennem partnerskabsprogrammer eller IFU kan være med til at gøre det mere attraktivt. Men det kræver også, at vi bliver bedre til at involvere erhvervslivet og ikke kun forholder os til bilaterale CSO- og landeprogrammer. Dette med respekt og viden for, at vi i højere grad kommer til at fokusere på multi-bi tilgangen i bevillingen af udviklingsbistanden.

Med afsæt i IFU's kapitalindsprøjtning på DKK 3.5 mia frem mod 2030: Vi har modtaget ønsker fra flere af vores medlemmer, særligt inden for den grønne sektor, der står stærkt globalt, om statsgarantier. Et generelt ønske, for at kunne eksportere energi, via eks. hvis anlæg af lokale brintanlæg vil være at kunne stille en statsgaranti.

Det sikrer, at aftageren af den grønne brint fra et anlæg i Afrika, som en dansk virksomhed – det kunne f.eks. være CIP - måtte have investeret i, kan tilbyde den danske virksomhed rimelige priser (prissikkerhed). En sådan mekanisme vil potentielt set også være en løftestang til udvikling af den private sektor i Afrika, hvorigennem vi også vil kunne styrke og præge udviklingen af den private sektors rammevilkår. Det har der desværre ikke været den særligt store succes med, hvis man tager udgangspunkt i DANIDA's evaluering fra oktober 2023. Dansk Erhvervs side ser vi en klar styrkeposition i endnu højere grad at eksportere de danske energiløsninger – bl.a. gennem EU's Global Gateway-initiativ.

Danmark bør i lyset af at være en af de nominelt største bidragsydere af udviklingsbistand, globalt set, lægge pres på EU for fortsat at indtage den ledende position i WTO. Med kun 5-7 lande, der bidrager 0.7% og derover af deres BNI, er der endnu lang vej for at kunne konstatere positive og vedvarende forandringer i en lang række udviklingslande. Således er Dansk Erhvervs holdning, at vi bør advokere for at bruge udviklingsbistanden til bl.a. at have fokus på handelsliberalisering, samt forbedrede markedsadgangsmuligheder for udviklingslande. Særligt når det kommer til dansk import som toneangivende økonomisk- og handelsdiplomatisk værktøj.

Generelle kommentarer til afsnittet:

Ligeværdige partnerskaber og civilsamfundets rolle:

- Civilsamfundet har en vigtig rolle at spille i forhold til at skabe ligeværdige partnerskaber med udgangspunkt i den lokale efterspørgsel. Danmark har store og stærke in-

ternationale humanitære og udviklingsorganisationer, der har tilstedeværelse og lokalt netværk, som kan sikre den nødvendige lokalisering og forankring af partnerskaberne. Det skal vi gøre brug af i Danmark.

- Organisationerne kan også spille en central rolle i forhold til de investeringer som laves gennem statens finansieringsinstitutioner, særligt IFU. Fx i projektudviklings- og modningsfaserne, som er afgørende for at skabe en pipeline af bæredygtige projekter og mitigere risici for investeringerne. Der er brug for, at vi kan starte med mindre projekter/investeringer, som så kan gøres klar til skalering og større investeringer, særligt hvis vi ønsker at tiltrække private investeringer i de mere skrøbelige og dermed risikofyldte lande. Dette skal gøres i partnerskab mellem IFU og de humanitære organisationer.
- I andre lande, som Danmark ofte sammenligner sig selv med, f.eks. USA, Storbritannien og Holland, er der stort fokus på innovative finansieringsmodeller, ”blended finance” og social impact investeringer med globalt sigte. Her halter Danmark desværre på nuværende tidspunkt bagud, på trods af at der er tale om et marked, som har været i enorm vækst de sidste ti år, og som i 2022 blev estimeret til at have en markedsværdi på omkring \$1 billion¹. Mange internationale, humanitære organisationer arbejder med at udvikle nye innovative finansieringsmodeller for at øge private investeringer i udviklingsarbejdet. Det skal Danmark gøre langt mere brug af, gerne i nye partnerskabsmodeller.

Statens finansieringsinstitutioner, med fokus på IFU:

- Det er afgørende at der også øremærkes kapital til investeringer i lavindkomstlande. For disse mere risikofyldte investeringer kan partnerskaber med civilsamfundet også bidrage til at mitigere risici, som nævnt ovenfor.
- Der skal afsættes midler hos statens finansieringsinstitutioner, særligt IFU, til udvikling af nye partnerskaber med de humanitære organisationer med fokus på opbygning af pipeline i innovative investeringer og – løsninger. Der er brug for denne slags risikovillig kapital, når man skal investere og skabe vækst i lavindkomstlande ex på det afrikanske kontinent.

---

¹ GIIN: Sizing the impact investing market | Nuveen

”Regeringens plan for styrket dansk engagement i Afrika”:

- Det er afgørende at samtænke udviklingsbistand og kommercielle muligheder med særligt fokus på det store behov for økonomiske muligheder og jobskabelse, som præger mange lande på det afrikanske kontinent. Det afrikanske kontinent rummer verdens største unge-generation, med en medianalder på omkring 20 år².
- Ifølge UNDP (FN’s organisation for udviklingsprogrammer) er økonomiske muligheder og faktorer afgørende for unge menneskers livsbaner, og manglende økonomiske muligheder er en af nøgleforklaringerne på, hvorfor unge mennesker bliver rekrutteret af voldelige, ekstremistiske grupper³. Derfor er afgørende at investere i unges økonomiske muligheder og jobskabelse. Her er partnerskaber mellem civilsamfundet, Danmark og den private sektor – også lokalt – centralt.
- Danmark er globalt blandt de nominelt største bidragsydere til udviklingsbistand. Det er derfor også vigtigt, i forbindelse med en ny strategi for danske engagementer i Afrika, samt udviklingspolitisk, at fundere over de skift den danske udviklingsbistand gennemgår. Hvor man før har fokuseret mere på bilaterale lande- og partneraftaler, er det nu den multi-bilaterale tilgang, der er styrende for den danske udviklingsbistand. Fra Dansk Erhvervs side, og i dialog med vores medlemmer, anbefaler vi, at man i højere grad bruger udviklingsbistanden på at accelerere projekter med fokus på grøn omstilling og jobskabelse, for således at supplere med private og offentlige investeringer til at øge bæredygtigheden efter endt programperiode.
- Dette bringer os til at målrette danske engagementer gennem EU, for at styrke initiativer og investeringer gennem initiativer som Global Gateway. Et fokus her, kan være med til at modernisere og effektivisere aftaler, inden for handel og økonomi, der behøver dette i Afrika.
- Gennem EU’s Global Gateway initiativ, har man investeret i store projekter inden for blandt andet brint og elektrificering. Derudover har en store danske navne inden for hhv. vedvarende energi, life-science og logistik, foruden øvrige industrier, også store operationer i Afrika. Alle efterspørger det samme: øget kritisk infrastruktur og fokus på bæredygtighed. Særligt sidstnævnte er vigtig i forbindelse med EU’s nye bæredygtighedsdirektiver, der risikerer – hvis håndteret forkert – at opsætte handelsbarrierer for leverandører i Det Globale Syd og således skære dem ud af værdikæden.

---

² Africa: population by age group 2021 | Statista

³ UNDP-JourneyToExtremism-report-2017-english_o.pdf

- Ydermere, bør det være en prioritet at kigge bredt udover EU og sikre forankring hos, og videndeling med, øvrige multilaterale aktører såsom IMF, AfDB, WB, WEF og diverse FN-organer. Disse aktører er i forvejen store investorer på udviklingsområdet, og besidder derfor en dyb viden af lokale problematikker, samt konkrete løsningsbaserede efterspørgsler.
- Strategiske Partnerskabsaftaler (SPA) med erhvervs- og uddannelsesorganisationer, med fokus på grøn omstilling. Mange danske virksomheder efterspørger undertiden en bedre infrastruktur, særligt hvad angår elnettet. Hertil er der et ekstremt behov for relevant og kvalificeret arbejdskraft. Med de rette aktører vil DK kunne bidrage til uddannelse og rekruttering af den rette arbejdskraft lokalt. Samtidig er det en mulighed for at kunne lave bilaterale landeaftaler om netop uddannelse og rekruttering af kvalificeret arbejdskraft – ikke kun til Danmark. Dansk Erhverv har god erfaring med jobskabelsesprogrammer og acceleration af grønne startups, samt facilitering af tech-netværk for kvinder i hhv. Marokko, Tunesien og Egypten. Vi anbefaler at man kigger på minimum Marokko og Egypten som udgangspunkt for grøn SMV-vækst og acceleration af kvindeledte virksomheder.

Afsnit: Robuste, ansvarlige og bæredygtige forsynings- og værdikæder

Side 3: [nuværende tekst]: ”Med et skærpet risikobillede kan manglende indblik i lange og komplekse led i forsyningskæder udgøre en sårbarhed, og i værste fald kan kritiske afhængigheder blive brugt af ikke-venligtsindede lande til politisk pression. Det har blandt andet medført en udvidelse af EU’s værktøjskasse af handelspolitiske instrumenter for at sikre, at EU kan forsvare sine økonomiske interesser uden at opgive sin åbenhed. På den baggrund skal vi bistå dansk erhvervsliv gennem rådgivning om stabile og robuste forsynings- og værdikæder, så virksomheder kan identificere sårbarheder og blive mere modstandsdygtige.” [indsæt]: Vi skal ligeledes understøtte ansvarlige værdikæder, med et særligt fokus på ’Responsible business conduct’, der skærper kravet om ansvarlighed som forudsætning for god forretning. Respekt for menneskerettigheder miljø og klima er en kerneforudsætning for at fremme bæredygtige og ansvarlige værdikæder.

Afsnit på side 11: Vand og miljø:

Investeringer i vand og sanitet:

- Investeringer i infrastruktur for tilvejebringelse af rent drikkevand kan ikke stå alene. Det er afgørende at eksport af danske vandteknologier og – infrastruktur også inkluderer fokus på investeringer i sanitetsløsninger, som er afgørende for kvaliteten af grundvandet.
- Grundvand bør desuden ses som én af flere vandkilder, ved siden af regnvand og overfladevand.

Tværregionale vandteknologiske alliancer:

- Vi bakker op om tværregionale vandteknologiske alliancer på det globale syd, gerne i prioritetslande på det afrikanske kontinent. Vi opfordrer også regeringen til at inkludere de humanitære organisationer med teknisk kapacitet indenfor vand, sanitet og hygiejne, som vil kunne bidrage med lokalisering af investeringer, opbygning af kapacitet hos lokale myndigheder og samarbejde med akademiske institutioner.

Afsnit: Strategiske partnerskaber, myndighedssamarbejde og sektorfaglig specialisering som løftestang for eksport, innovation og bæredygtige investeringer

Side 8: [nuværende tekst]: *Myndighedssamarbejde*

”Vi skal styrke og udbrede myndighedssamarbejdet. Den konstruktive erfaringsudveksling mellem danske og øvrige landes myndigheder udgør både et middel og et mål ift. at skabe ligeværdige partnerskaber. Dels øger det kendskabet til danske løsninger, hvilket smitter positivt af på virksomhedernes markedsadgang, og dels bidrager det til at fremme bæredygtig omstilling og udvikling i partnerlandene ved at styrke den lokale kapacitets- og vidensopbygning. Det bistandsfinansierede myndighedssamarbejde skal i højere grad indtænke danske erhvervsinteresser, når disse aktivt bidrager til at fremme udvikling og vækst i partnerlandene.” [indsæt]: Det er samtidig afgørende, at de bistandsfinansierede myndighedssamarbejde tager udgangspunkt i målsætningen om fattigdomsbekæmpende, så de lever op til kriterierne under bistandsrammen.

Grøn energi

Den hurtigste, billigste og sikreste måde at blive fri af afhængigheden af fossil energi er ved opførsel af grøn energi på land og til havs samt via omkostningseffektive energieffektiviseringer. Derfor kan dansk økonomisk diplomati, der udbreder grønne energiløsninger bidrage til at øge sikkerheden.

Dansk Erhverv vil gerne kvittere for fokus på at inddrage danske grønne virksomheder og brancheorganisationer i planlægningen af aktiviteter med henblik på at sikre merværdi og fokus der er relevant for virksomhedernes eksport. Dansk Erhverv støtter fokus på vind (hav, landvind og PtX), fjernvarme, energieffektivitet og biogas på de markeder med størst og mest modent markedspotentiale. Dansk Erhverv opfordrer til at fokusere på aktiviteter, der har mest direkte værdi for virksomhederne, herunder myndighedssamarbejder om at udbrede danske erfaringer med at fremme grønne løsninger og løfte politisk interessevaretagelse for virksomhederne på eksportmarkeder. Det har særligt stor værdi for mindre virksomheder.

Dansk Erhverv mener, at dybe, langvarige og faglige samarbejder med modne eksportmarkeder bør prioriteres over fx regionale energikoordinatorstillinger, da virksomhedernes udfordringer oftest er konkrete og nationale, og gælder kun i mindre grad på tværs af flere lande i

en region. Fx er udbudsbetingelser og bureaukratiske barrierer er oftest landespecifikke. Et godt samarbejde på tværs af ambassader om fælles problemstillinger er selvfølgelig gavnligt, men det er uklart, hvilken konkret merværdi en regional koordinator vil have for virksomhederne.

Dansk Erhverv bemærker, at rammevilkår for grøn omstilling fastsat i EU regi udgør afgørende rammevilkår for dansk eksport til kernemarkeder inden for Europa og har indflydelse på eller kan være til inspiration for markeder uden for Europa. Derfor bør indsatsen for gode rammevilkår i Europa for opsætning af grøn energi være en del af det økonomiske diplomati.

Bioteknologiske løsninger eller såkaldte "biosolutions" har potentialet til at accelerere den grønne omstilling i en lang række sektorer. Ligeledes inden for biosolutions er der behov for at sikre forbedrede rammevilkår i EU, så grønne bioteknologiske løsninger har en klar og direkte vej til markedet. På trods af de markante potentialer, står hele sektoren for biosolutions på tværs af globalt ledende virksomheder, SMV'er, start-ups og forskningsinstitutioner over for flere udfordringer med at bringe nye biosolutions på markedet. Ved at sikre optimale rammevilkår for bæredygtige løsninger, der kan reducere vores afhængighed af fossil olie og gas og reducere arealanvendelsen kan vi skabe grundlag for et større udbytte i fødevarerproduktionen.

Sundhed

Side 2: *Påvirkning af regelbaserede internationale rammevilkår via EU* "Pejlemærker (...)
[nuværende tekst]: "Effektiv beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder skal sikres også i en handelspolitisk sammenhæng. Innovation og udvikling af ny teknologi, herunder inden for vedvarende energi og life-science, som er danske styrkepositioner, kræver store investeringer, hvor det er afgørende at beskytte ideer for at sikre afkast"

Dansk Erhverv bakker op om denne betragtning og bemærker, at der på nuværende tidspunkt er igangværende lovprocesser i EU, som vil påvirke life science-branchen. Det være sig forordningsforslaget om European Health Data Space og EU Pharma Strategy, som begge har elementer der udfordrer beskyttelsen af IP, hvilket hvis gennemført vil svække europæisk konkurrenceevne indenfor en enorm dansk styrkeposition.

Side 13: [nuværende tekst]: "Danmarks førerposition kan dog ikke tages for givet, idet nogle af de vigtigste eksportmarkeder i stigende grad præges af ulige konkurrencevilkår og en øget tendens til, at landene lukker sig om sig selv." [indsæt]: Samtidig vil EU-Kommissionens nuværende forslag til en revision af lægemiddellovgivningen underminere incitamenterne til innovation i Europa. Dermed risikerer man at svække lysten til at investere i forskning og udvikling af nye lægemidler.

Side 14: *Sundhed og life science*

”*Nye initiativer (...)* Konsolidering og etablering af myndighedssamarbejder i en række lande, der vurderes væsentlige for den danske life science eksport, og hvor danske løsninger kan bidrage til at styrke sundhedssektoren[, herunder evt. etablering af bistandsfinansierede myndighedssamarbejder (SSC) i Afrika]”

Dansk Erhvervs bemærkning: Dansk Erhverv bakker op om denne betragtning, og mener at der i dag er etableret meget velfungerende myndighedssamarbejder på nogle områder, fx i regi af Lægemedelstyrelsen på sundhedsområdet. Udbygning af myndighedssamarbejdet bør derfor tage udgangspunkt i det eksisterende, der hvor der er en veletableret praksis, og ske i tæt dialog med den danske life science-branche.

Transport:

Det kan være i dansk sikkerhedspolitisk interesse at hjemtage produktion, hvor det giver økonomisk-, arbejdskraftmæssig - og teknologisk mening. Det bør derfor være en del af Udenrigsministeriets strategi at tilbyde assistance og bistand til virksomheder, der ønsker at trække sig ud eller neddrøle produktion for at flytte det nærmere Danmark eller til Danmark.

Nye teknologier, herunder grønne teknologier, er i høj grad baseret på sjældne råstoffer, som strategiudkastet behandler. En del af teknologiudviklingen er dog også forskning i og udvikling af alternative teknologier, der er både billigere og nemmere at producere samt genanvende, og som i mindre grad er baseret på sjældne råstoffer. Batteriteknologi er et eksempel herpå. Som det anføres i strategiudkastet, er det i Danmarks interesse at mindske afhængigheden og øge tilgængeligheden af sjældne råstoffer, men det er i den forbindelse også centralt at støtte forskningen i at kunne substituere disse råstoffer.

Cybersikkerhed er en tværgående udfordring, som er nævnt et par enkelte steder i dokumentet. Cybersikkerhed spiller en afgørende rolle mht. at opretholde internationale forsyningskæder, hvorfor emnet også bør nævnes i afsnittet om ”Robuste, ansvarlige og bæredygtige forsynings- og værdikæder”.

I dette afsnit omtales robustheden af forsyningskæder og hændelser som Covid-19 og Ruslands invasion af Ukraine. Covid-19 viste vigtigheden af at holde de internationale forsyningslinjer åbne. Krisen udstillede, hvor afhængig Danmark er af import/eksport af varer. Forstyrrelser og restriktioner i forskellige led af forsyningskæderne risikerer at føre til mangel på kritiske varer, som fx fødevarer/dagligvarer, eller som under covid-krisen personlige værnemidler og medicinsk udstyr. I yderste konsekvens handler det om at kunne opretholde ro og orden i samfundet. I afsnittet bør det derfor adresseres, at det er afgørende for et lille land med en åben økonomi som den danske, at der ikke indføres nationale restriktioner på forsyningslinjerne.

International tilgængelighed - hvor luftfart spiller en særlig rolle - er både relevant i forhold til Udenrigsministeriets nærværende arbejde med økonomisk diplomati, men i lige så høj grad i forhold til arbejdet med globaliseringsstrategien, som dette høringssvar også spiller ind i. International tilgængelighed bør derfor adresseres i begge strategier. International tilgængelighed er en betydelig økonomisk driver, der skaber millioner af jobs globalt, både direkte inden for luftfart og indirekte gennem tilknyttede sektorer som turisme og transport. Danmark har her en styrkeposition, som skal bevares og udvikles. Flytilgængelighed giver virksomheder adgang til globale markeder, der fremmer innovation og vækst. At mennesker hurtigt kan rejse på tværs af lande, er med til at opretholde og fremme de mange fordele, som globaliseringen bringer.

Digital Handel:

EU's indre marked er det væsentligste grundlag for vores økonomi, ikke kun den nationale, men især eksporten. Ikke desto mindre er der fortsat massive problemer med at sikre harmonisering af EU-regler mellem medlemsstaterne.

I de senere år er der blevet vedtaget yderligere regler, bl.a. inden for databeskyttelse, grøn omstilling og digitalisering, som kræver en betydelig indsats at håndhæve. I lyset af den stærke vækst i e-handlen i hele EU og i alle dele af erhvervslivet, er det væsentligt, at regulering principielt er kanalneutralt, så den enkelte virksomhed ikke skal navigere i forskellige regelsæt, alt efter om det er salg i analog forstand eller digitalt, endsige salg på det hjemlige marked eller i et andet EU-land.

Danmark bør altid insistere på, at såvel ny EU-lovgivning, som revurdering af gamle regler, altid omfatter en vurdering af de ressourcer, der kræves for at håndhæve reglerne. Vi skal som fast pejlemærke fastholde, at en ensartet håndhævelse og harmonisering af reglerne er afgørende for, at vi nedbringer markedsfragmenteringen og unødigt bureaukrati ved grænseoverskridende handel inden for EU.

Der skal – uanset eventuelle bilaterale handelsaftaler – være et meget stærkt fokus på, at e-handelsaktører, der er aktive i EU, men baseret i lande uden for EU fx kinesiske, SKAL følge de samme regler som EU-baserede virksomheder for at sikre lige vilkår og undgå unfair konkurrence.

Kreative erhverv:

Side 4: [nuværende tekst]: ”Under den nye SAT-struktur vil der også blive taget initiativ til at styrke samarbejdet mellem Udenrigsministeriet og det danske erhvervsfremmesystem (Erhvervshusene) for at optimere sammenhængen mellem virksomhedernes hjemlige arbejde med bæredygtige værdikæder og virksomhedsansvar og Udenrigsministeriets rådgivning på markederne. Samarbejdet vil ske med øje for Udenrigsministeriets SMV-indsats, herunder The Trade Councils indstationerede internationaliseringsrådgivere.”

Kreative erhverv ligger stort set alle i SMV-kategorien. Det er derfor prisværdigt, at indsatsen styrkes ift. rådgivning på markederne. Men, for at fremme eksportpotentialet kræver det en større forståelse på repræsentationerne - end tilfældet er i dag - for, hvad kreative erhverv er, f.eks. kendskab til produktionsgange og værdiskabelse i form af IPR (Intellectual Property Rights).

Det hilses derfor velkomment, at UM ønsker at iværksætte ”Kompetenceudvikling af relevante medarbejdere i Udenrigsministeriet inden for relevante sektorområder, herunder ift. besvarelse af virksomhedernes efterspørgsel efter rådgivning om risikohåndtering og scenarieplanlægning” (s. 7). Et fokus på kreative brancher skulle gerne inkluderes heri.

Side 7 [nuværende tekst]: ”For at kunne levere den størst mulige effekt og værdi for dansk erhvervsliv er det vigtigt, at der sikres en fælles retning og en endnu bedre sammenhæng mellem internationaliseringsindsatser på tværs af myndigheder og øvrige aktører i det danske erhvervsfremmesystem såsom markedsføringskonsortier, erhvervshuse, klynger og lokale erhvervs-fyrtårne. En stærkere synergi forudsætter både skarpere prioritering og en øget forståelse for hinandens komplementære styrker og kompetencer.”

Initiativet med ”sektorfaglig specialisering” hilses velkomment idet det igen forudsættes, at kreative erhverv defineres som en sektor og at dialogen med kreative brancher i erhvervslivet inkluderes i initiativet.

Med venlig hilsen

Michael Bremerskov Jensen
Fagchef for international handel
Dansk Erhverv